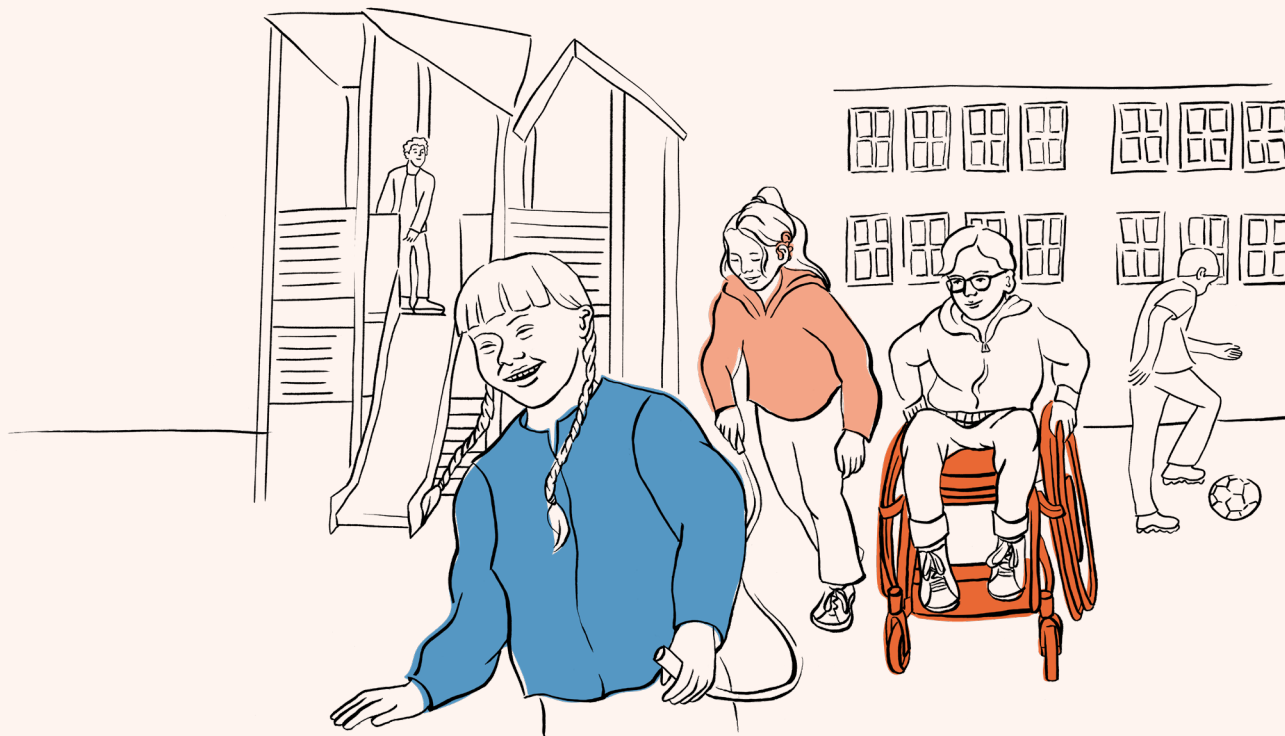

Stödmaterial för tillgänglig utbildning

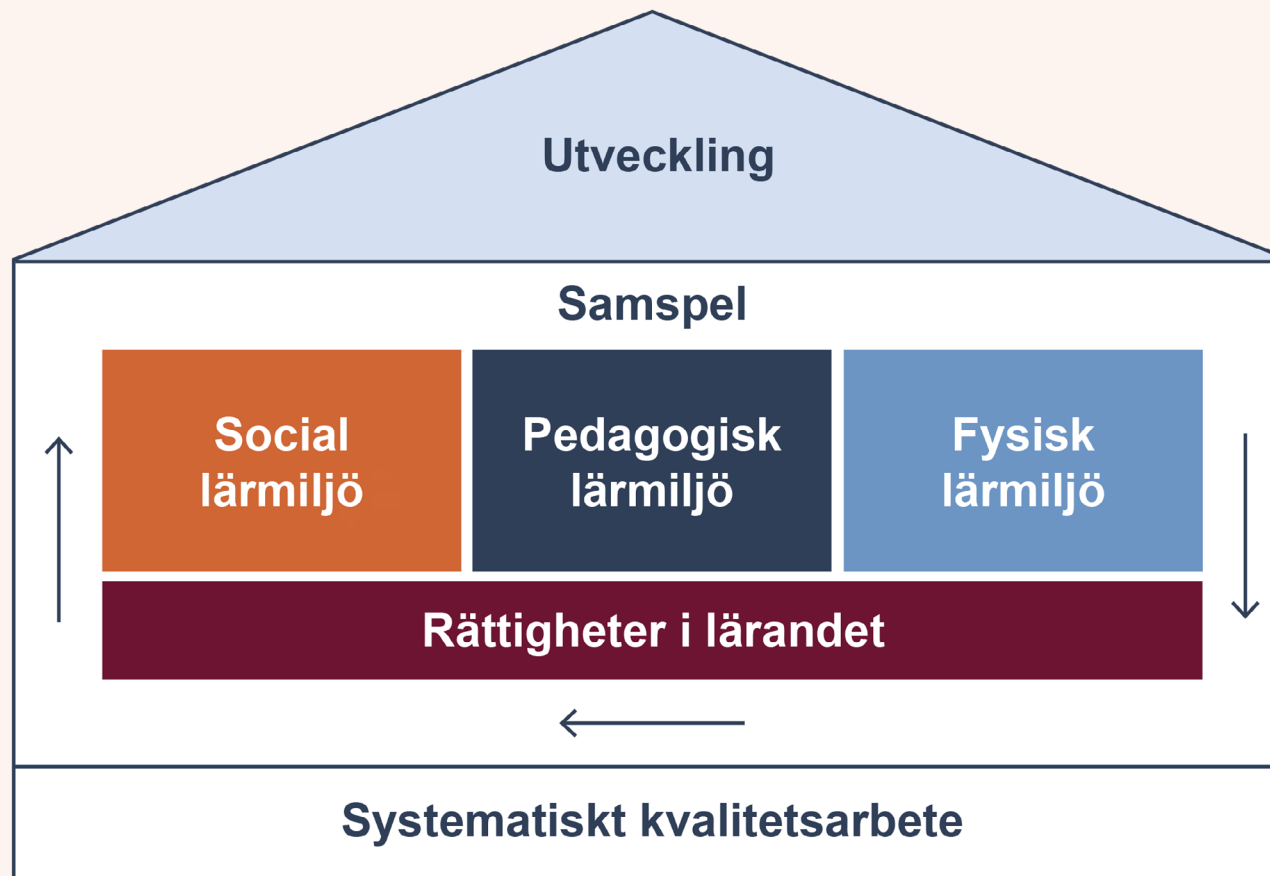
– presentationsmaterial

Stödmaterial för tillgänglig utbildning

Stödmaterialen finns på webbplatsen www.spsm.se/stodmaterial-for-tillganglig-utbildning

Tillgänglighetsmodellen

SPSM:S tillgänglighetsmodell (2024)

Föreläsarmanus till bilden Tillgänglighetsmodellen:

Tillgänglighet handlar om samspelet mellan människan och miljön. Tillgänglighetsmodellen från SPSM utgår från rättigheter i lärandet och tre lärmiljöer, som visas i form av rutor i varsin färg mitt i huset. Det grundläggande området rättigheter i lärandet visas i rött, den sociala lärmiljön i orange, den pedagogiska lärmiljön i mörkblått och den fysiska lärmiljön i mellanblått. De fyra områdena påverkar varandra och samspelar med varandra vilket symboliseras av pilar runt rutorna.

I botten av modellen står det systematiskt kvalitetsarbete. Det symboliserar att tillgänglighetsarbetet är en del av verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Det är en förutsättning för en utveckling som håller över tid. Målet med tillgänglighetsarbetet är att nå utveckling på individnivå, gruppnivå och organisationsnivå, vilket är tydliggjort genom taket i modellen.

Kategorier i tillgänglighetsmodellen

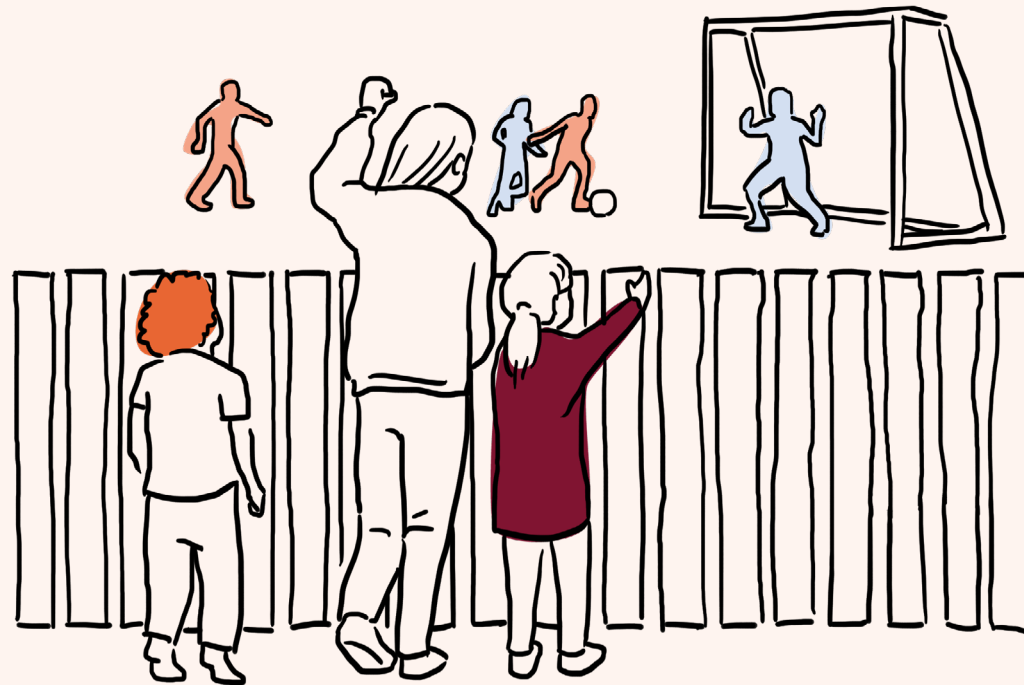
Social lärmiljö	Pedagogisk lärmiljö	Fysisk lärmiljö
Tillhörighet och autonomi	Planering	Innemiljö
Erkänd och trygg	Undervisning	Ljudmiljö
Samhandling och engagemang	Lärverktyg	Visuell miljö
Motivation och utmaning	Kollegialt samarbete	Utemiljö
Rättigheter i lärandet		
Tillgänglighet och delaktighet		
Jämlikhet och jämställdhet		
Språk och kommunikation		
Hälsa och utbildning		

Föreläsarmanus till bilden Kategorier i tillgänglighetsmodellen:

Kategorier i de fyra områdena i tillgänglighetsmodellen:

- Utgångspunkten för området rättigheter i lärandet är de rättigheter som alla barn och elever har enligt konventioner och lagar på utbildnings- och tillgänglighetsområdet. Där finns kategorierna tillgänglighet och delaktighet, jämlikhet och jämställdhet, språk och kommunikation samt hälsa och utbildning.
- I området social lärmiljö finns kategorierna tillhörighet och autonomi, erkänd och trygg, samhandling och engagemang samt motivation och utmaning.
- I området pedagogisk lärmiljö finns kategorierna planering, undervisning, lärverktyg och kollegialt samarbete.
- I området fysisk lärmiljö finns kategorierna innemiljö, ljudmiljö, visuell miljö och utemiljö.

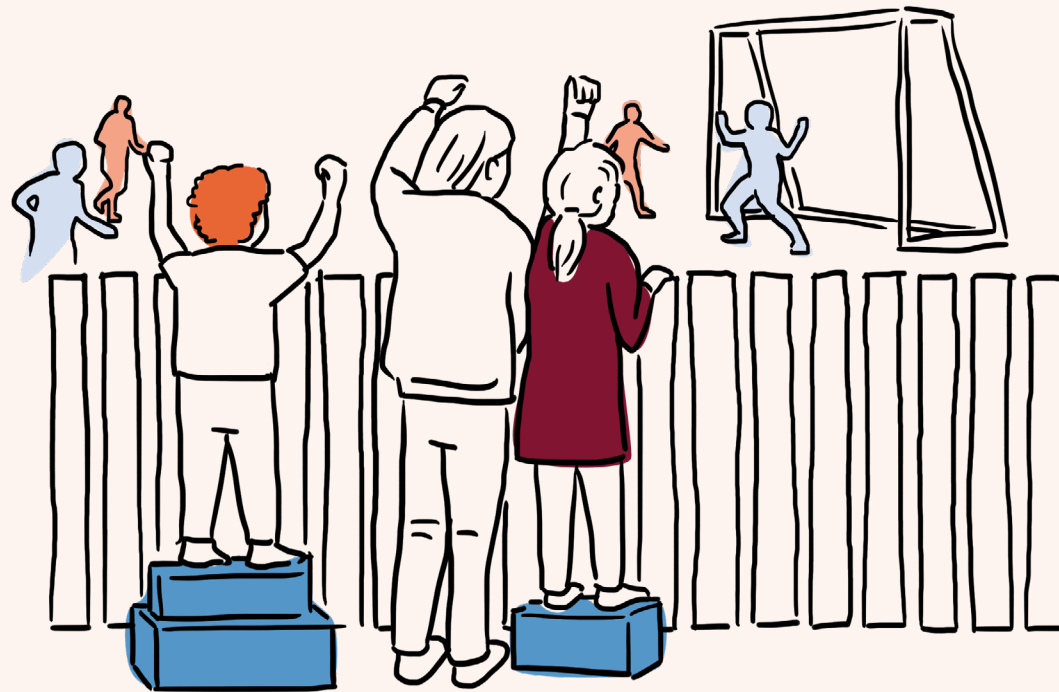
Hur kan vi förstå tillgänglighet? Bild 1

Föreläsarmanus till bilden Hur kan vi förstå tillgänglighet? Bild 1:

Bild 1. Vi ser en teckning av en fotbollsplan utomhus där det pågår en match. Runt planen finns ett staket av trä. Tre barn står bakom staketet och vill se på matchen. Två av barnen når inte upp för att kunna se över staketet.

Hur kan vi förstå tillgänglighet? Bild 2

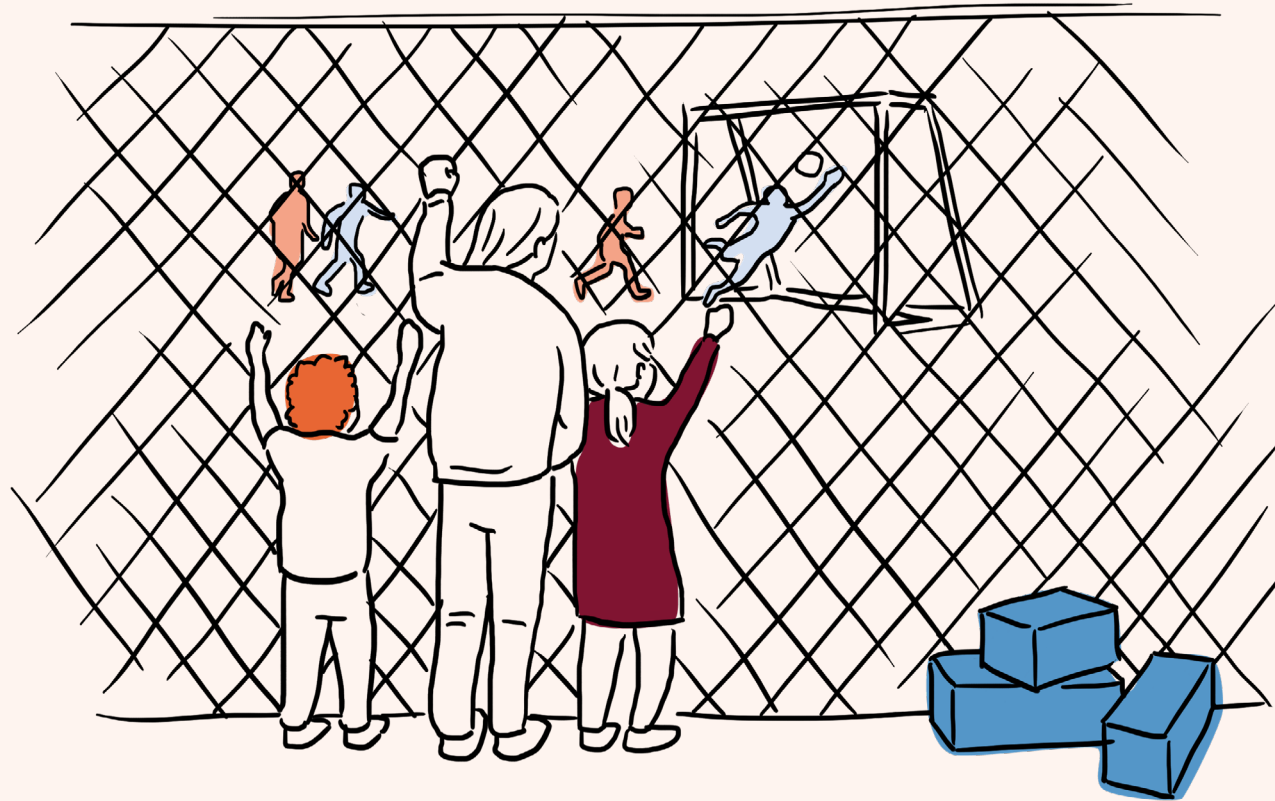
Föreläsarmanus till bilden Hur kan vi förstå tillgänglighet? Bild 2:

Bild 2. För att göra matchen mer tillgänglig har det mellanlånga barnet nu fått en låda att stå på och det kortaste barnet har fått två lådor att stå på. Man kan säga att man har gjort individuella anpassningar för att kompensera för barnens olika längd.

Bilden vill visa att tillgängligheten visserligen har ökat men också att det finns risker med lösningar på individnivå.

Låt oss titta på en annan lösning.

Hur kan vi förstå tillgänglighet? Bild 3

Föreläsarmanus till bilden Hur ska vi förstå tillgänglighet? Bild 3:

Bild 3.

Trästaketet runt planen är nu utbytt till ett glest metallstängsel. Lådorna ligger på marken bredvid barnen. Nu kan alla se på matchen genom stängslet. De individuella anpassningarna behövs inte längre.

När vi anpassar miljön, som i det här exemplet, utgår vi från att svårigheten att se på matchen uppstår i mötet med miljön.

Fyrfältare för kartläggning

Fyrfältare för kartläggning

Vad?.....

Rättigheter i lärandet	Social lärmiljö
+ + + - -	+ + + - -
Fysisk lärmiljö	Pedagogisk lärmiljö
+ + + - -	+ + + - -

Föreläsarmanus till bilden Fyrfältare för kartläggning:

Fyrfältaren är ett praktiskt verktyg som utgår ifrån tillgänglighetsmodellen. Den finns i två versioner. Fyrfältaren kan användas som stöd vid

- samtal om tillgänglighet i utbildningen
- kartläggning och värdering av nuläget
- planering och uppföljning av insatser.

Fyrfältare för insatser

Fyrfältare för insatser		SPSM 	
Vad?.....			
Rättigheter i lärandet		Social lärmiljö	
• • • •	Ansvar	• • • •	Ansvar
Fysisk lärmiljö		Pedagogisk lärmiljö	
• • • •	Ansvar	• • • •	Ansvar

Pedagogisk planering för förskola

Pedagogisk planering för förskola – mall

Planeringsmodellen kan användas fritt.

Mål och riktlinjer	Planering av undervisningen	Tillgänglighet	Utvärdering av undervisningens kvalitet

Pedagogisk planering för skola och vuxenutbildning

Pedagogisk planering för skola och vuxenutbildning – mall

Planeringsmodellen kan användas fritt.

Syfte	Kriterier för bedömning av kunskaper och eller Betygskriterier	Centralt innehåll	Planering av undervisningen	Tillgänglighet	Bedömnings-situationer	Utvärdering

Systematisera tillgänglighetsarbetet

